

Κίνδυνοι και Απειλές στο Γεω-Σύστημα της Ευρύτερης Μ. Ανατολής και η Ελλάδα: Γεωπολιτική Προβολή για την περίοδο 2007-2025

Ι. Θ. Μάζης
Καθηγητής, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος Ε.Σ του ΙΑΑ

Περίληψη

Στο παρόν κείμενο ορίζονται και προσδιορίζονται οι Κίνδυνοι και οι Απειλές για την ειρήνη και την Ασφάλεια στο Μεσογειακό Γεωσύστημα εσπιαζόμενες ιδιαίτερες στα σημεία ελληνικού, αναλόγου, ενδιαφέροντος. Από μεθοδολογικής απόψεως η προσέγγιση του συγγραφέως, παραθέτει την γεωπολιτική ανάλυση του Γεω-συστήματος και κατόπιν προβαίνει στην αντίστοιχη Γεωστρατηγική προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψη δύο θεμελιώδεις ομάδες γεωπολιτικών συντελεστών: τους Περιβαλλοντικο-οικονομικούς και τους Πολιτικο-πολιτισμικούς. Καταθέτει το πλέγμα των χωρικών τους αξόνων και τελικώς εισηγείται γενικές κατευθύνσεις προλήψεως σε επίπεδο εθνικής Εξωτερικής Πολιτικής και Αμυντικής Διπλωματίας.

Λέξεις-Κλειδιά: Μεσογειακό Γεωσύστημα, Γεωστρατηγική, Γεωπολιτική, Ν/Α Μεσόγειος, Ισλαμιστικό Κίνημα, Τουρκία, Ιράν, Συρία, Λίβανος, Ισραήλ, Ελλάδα, Κουρδιστάν, Περιβαλλοντικοί Κίνδυνοι, Κοινωνικο-οικονομικοί Κίνδυνοι, Ασύμμετρες Απειλές, Κομβικά Σημεία Ασταθείας, Εθνική Ασφάλεια, Ενεργειακή Εξάρτηση, Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας.

A. Κίνδυνοι Εθνικής Ασφαλείας. Ορισμός.

Με τον όρο Εθνική Ασφάλεια εννοούμε την προστασία της Υποστάσεως και Λειτουργίας των δομών του Κράτους μέσω της προστασίας και ενισχύσεως, όταν τούτο καθίσταται δυνατόν, των διαστάσεων της ισχύος του, δηλαδή της Οικονομικής, Δημογραφικής, Πολιτικής, Πολιτισμικής και Αμυντικής.

Από λειτουργική άποψη, όσο λιγότερες διαστάσεις ισχύος διαθέτει μια χώρα τόσο περισσότερο ευάλωτη καθίσταται εντός ενός ραγδαίως και διαρκώς μεταβαλλομένου διεθνούς status quo ισορροπιών ισχύος. Και αυτό διότι αναγκάζεται να καταφύγει στη σπατάλη των αποθεμάτων ισχύος που διαθέτει, είτε λόγω της υπερβολικής των χρήσεως είτε εξ αντανάκλασεως: δηλαδή, οι δυνητικοί αντίπαλοι τελειοποιούν την τεχνική τους εστίαζοντας στο περιορισμένο φάσμα ικανοτήτων του αντιπάλου.

Κλασικό παράδειγμα είναι η Τουρκία η οποία χρησιμοποιεί ως κύριο συνάλλαγμα ισχύος στις διεθνείς της σχέσεις α) την πολύτιμη για τις Ναυτικές Δυνάμεις (Η.Π.Α-Η.Β.) γεωγραφική της θέση προσφέροντας σε αυτές τις δυνατότητες της χερσαίας αγκιστρώσεως της Ναυτικής των Ισχύος, την Δημογραφική της ισχύ νοουμένη και ως μεγάλη πληθυσμιακή μάζα αλλά και ως πυραμίδα ηλικιών με υψηλότατο μέσο όρο νεαρών ηλικιών στη σύνθεση του πληθυσμού αυτού αλλά και σημαντικού μεγέθους και δυνατοτήτων ένοπλες δυνάμεις της¹.

Στην περίπτωση της Ελλάδας πρέπει να διακρίνουμε πέντε ειδών κινδύνους Εθνικής Ασφαλείας οι οποίοι δεν αφορούν με άμεσο τρόπο το αυστηρά τεχνικό σκέλος της Αμύνης αλλά οφείλονται σε περιβαλλοντικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Και αυτοί είναι οι εξής:

A.1. Περιβαλλοντικοί Κίνδυνοι:

1) Ο βασικός κίνδυνος ο οποίος θα κληθεί να αντιμετωπίσει η χώρα στο ευρύτερο πλαίσιο των περιβαλλοντικών απειλών είναι το *Ζήτημα της Λειψυδρίας*.

A.2. Οικονομικοί Κίνδυνοι:

2) Ο δεύτερος κίνδυνος ιεραρχικώς είναι το *Ζήτημα της Ενεργειακής Εξαρτήσεως* της χώρας.

A.3. Κοινωνικής φύσεως κίνδυνοι:

3) Ακολουθούν τα *Ζητήματα της Δημογραφικής υφέσεως και Γήρανσης του πληθυσμού* της Χώρας.

4) Τα ανωτέρω ενδοσυστημικά / ενδο-εθνικά Ζητήματα ενισχύονται με την άνευ σοβαρού ελέγχου αντιμετώπιση του πανευρωπαϊκού φαινομένου της *Λαθρομεταναστεύσεως* αλλά και ανεξέλεγκτης και άνευ προετοιμασίας των καταλλήλων υποδομών, υποδοχής *Οικονομικών Μεταναστών*.

A.4. Κοινωνικο-οικονομικής φύσεως κίνδυνοι.

5) Την μη ολοκλήρωση του απαιτουμένου βαθμού *Περιφερειακής Αναπτύξεως* και εφαρμογής καταλλήλου *Δημογραφικής Πολιτικής* στη Βόρεια Ζώνη (Ηπειρος-Μακεδονία-Θράκη) και στην Δυτική Αιγαιακή Κάθετο Ζώνη (Λήμνος-Κυκλάδες-Δωδεκάνησα).

B. Γεωπολιτική Ανάλυση των Κινδύνων.

B.1. Οι προαναφερθέντες **περιβαλλοντικοί κίνδυνοι**, εάν δεν αντιμετωπισθούν αποτελεσματικώς και εντός της προσεχούς πενταετίας, θα πλήξουν ασφαλώς και καιρίως την *Οικονομία* και την *Πρωτογενή Παραγωγή* με ισχυρότατες αποσταθεροποιητικές επιδράσεις σε Κοινωνικό επίπεδο αλλά και αμφισβήτηση του αστικο-δημοκρατικού πλουραλιστικού πολιτεύματος, των ελευθεριών και των αξιών του.

Το ζήτημα της λειψυδρίας θα έχει σημαντικότερες γεωπολιτικές επιπτώσεις στην Εθνική Ασφάλεια και Άμυνα και λόγω της δυσχερεστάτης καταστάσεως εις την οποίαν θα υποβληθεί ολόκληρη η Μέση Ανατολή, εις το γεωπολιτικό Σύστημα της οποίας περιλαμβάνεται και η Ελλάδα.

Στο υποσύστημα της Εγγύς Ανατολής περί το έτος 2020 το Ισραήλ και η Ιορδανία θα δύνανται να καταναλώνουν κάτω των 150 κ.μ. νερού κατ' άτομο ετησίως (!), ενώ η Δυτική όχθη και η Γάζα κάτω των 85 κ.μ. νερού κατ' άτομο ετησίως (!)². Ήδη το 1990³ η Δρ Joyce Starr, επικεφαλής της *Global Water Policy and Technology Summits Initiative/Washington* υπεστήριξε ότι οι δύο αυτές χώρες «έχουν ακόμη 15-20 χρόνια πριν η γεωργία τους και η ίδια η τροφική τους ασφάλεια απειληθεί». Το ένα τρίτο των υδάτων που χρησιμοποιεί το Ισραήλ προέρχεται από τη Δυτική Όχθη και σημειώτεον ότι αυτό ισοδυναμεί με το 83% των υδατινών αποθεμάτων της Δ. Όχθης. Μόνο το 17% χρησιμοποιούν οι Παλαιστίνιοι στην Κατεχόμενη αυτή περιοχή. Αντιλαμβάνεται κανείς τι θα συμβεί μετά την πιθανή ίδρυση του Παλαιστινιακού κράτους το οποίο και θα εκμεταλλεύεται την ολότητα των υδατινών αποθεμάτων της Δ. Όχθης. Το Ισραήλ θα εξαρτηθεί σχεδόν απολύτως από τα ύδατα του Τίγρη και του Ευφράτη τα οποία η Τουρκία χρησιμοποιεί ως στρατηγικό όπλο εκβιασμών προς τα κράτη της Περιοχής ή θα αναζητήσει άλλες λύσεις που δεν θα περιλαμβάνουν αυτού του είδους την εξάρτηση.

Αν όμως η εξάρτηση αυτή από την Τουρκία ενταθεί, είναι προφανής και η δρομολόγηση του Κυπριακού Ζητήματος όπως και άλλες πιέσεις εναντίον της χώρας μας λόγω της χρησιμοποίησεως της ισχύος του ισραηλινού λόμπυ στις Η.Π.Α. από την Τουρκία. Αλυσιδωτή αντίδραση εκβιασμών με τελικό αποδέκτη την Αθήνα. Φυσικά, η κουργική κρατογένεση θέτει προσκόμματα σε μια παρόμοια εξέλιξη. Εάν το κράτος αυτό στηριχθεί εις τους μόνους πιθανούς δημιουργούς του, και εάν όντως αυτοί θελήσουν την δημιουργία του, το Ισραήλ παύει να έχει οποιαδήποτε εξάρτηση υδατινών πόρων από την Τουρκία και προμηθεύεται άφθονο νερό μέσω Ιορδανίας η οποία, και αυτή με τη σειρά της, θα απολαύσει του ζωτικού αυτού αγαθού άνευ τουρκικών πιέσεων και υποχρεωτικών ανταλλαγμάτων. **Η χώρα μας θα πρέπει να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει και τα δύο ενδεχόμενα.**

B.2. Οι **κοινωνικής** και **κοινωνικο-οικονομικής** φύσεως κίνδυνοι μπορούν να πλήξουν το εθνικό πολιτισμικό οικοδόμημα σε όλες του τις πτυχές: Παιδεία, Κοινή αντίληψη εθνικού οφέλους και ζημίας και συνεπώς βαθεία κρίση των εθνικών αντιλήψεων περί Ασφαλείας και Αμύνης.

Πρέπει απαραίτητως να προστατευθεί ο ελλαδικός χώρος από την εισαγωγή πάσης φύσεως εθνοτικο-πολιτισμικών διενέξεων και γεωπολιτισμικών αντιμαχιών, δυναμένων να κλιμακωθούν σε ευθείες και άμεσες απειλές κατά της Εθνικής Ασφαλείας.

Πρέπει να αποφευχθεί, συνεπώς, ο σχηματισμός «**παραλλήλων κοινωνιών**» (γκετοποίηση) στο πλαίσιο του ελληνικού εθνικού κοινωνικού σχηματισμού που θα έχει ως συνέπεια τη διάρρηξη του κοινωνικού ιστού, την ανατροπή συγκεκριμένων, όσο και κρίσιμων για την Εθνική Ασφάλεια, δημογραφικών ισορροπιών και την εμφάνιση, μακροπροθέσμως, **εσωτερικών εθνοπολιτισμικών διενέξεων.**

Η άμεση δημιουργία εκπαιδευτικών και κοινωνικών υποδομών και νομικών πλεγμάτων ικανών να καλύψουν τις ανάγκες κοινωνικής εντάξεως των εισερχομένων οικονομικών μεταναστών είναι το ζήτημα που θα απασχολήσει την

χώρα για την προσεχή εικοσαετία και πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι **δεν αποτελεί απλώς θέμα ανθρωπισμού και διαπολιτισμικής συνυπάρξεως αλλά και θέμα ύψιστης εθνικής ασφαλείας.**

Η κρατική πρόνοια για την ισόρροπη κοινωνικο-χωρική κατανομή των νέων αυτών μελών του ελληνικού Εθνικού Κοινωνικού Σχηματισμού πρέπει να αποτελέσει επίσης, ύψιστο καθήκον των Αρχών του Ελληνικού, συντεταγμένου, Κράτους.

B.2.1. Το αρνητικό «παράγωγο» μιας ανεπιτυχούς εθνικής πολιτικής κοινωνικο-πολιτικής εντάξεως του εισερχομένου ανθρωπίνου δυναμικού, είναι η δυνατότητα δημιουργίας εστιών α) «**ψυχρών**» και β) «**θερμών**» ασυμμέτρων απειλών στο ελληνικό έδαφος. Ως «**ψυχρές**» απειλές ορίζω εκείνες που αφορούν στην πάσης φύσεως εγκληματική δραστηριότητα, οργανωμένη ή μη και για το τμήμα τους το οποίο πλήττει την κοινωνική συγκρότηση και εξέλιξη (Διαφθορά, μαύρο χρήμα, Λαθρεμπόριο όπλων, ανθρωπίνων οργάνων, ναρκωτικών λευκής σαρκός κ.τ.λ.). Ως «**θερμές**» ορίζω εκείνες οι οποίες καταφεύγουν στην ασύμμετρη χρήση παραστρατιωτικής οργανωμένης ισχύος. Τις «θερμές» εστιές διαχωρίζω επίσης δε δύο σκέλη: α.1.) τις **ευδογενείς** και α.2.) τις **εξωγενείς**. Οι πρώτες προέρχονται από πυρήνες δημιουργουμένους από έλληνες πολίτες και έχουν ως στόχο την ανατροπή του ισχύοντος πολιτικού και οικονομικού *status quo* ενώ οι δεύτερες, ανεξαρτήτως της εθνικότητας των μελών τους και της ιδεολογικής ταυτότητος την οποίαν προβάλλουν, κινούνται από εξωτερικούς πόλους ισχύος που επιδιώκουν στρατηγικό όφελος στην περιοχή (π.χ. διεθνές ισλαμιστικό κίνημα). Η πιθανότητα αυτή αυξάνεται από την ταχέως μεταβαλλόμενη γεωστρατηγικώς και γεωπολιτικώς περιοχή της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και της γεωγραφικής θέσεως της χώρας μας.

B.3. Ο **οικονομικής φύσεως κίνδυνος** που εντοπίζεται στο Ζήτημα της Ενεργειακής Εξαρτήσεως της Χώρας δεν μπορεί να παραβλεφθεί επί μακρόν. Και εκεί η πολύπλευρη ενεργειακή πολιτική της χώρας είναι απολύτως αναγκαία. Αυτή όμως η καθαρώς πολιτική διάσταση δεν επαρκεί. Τα αποθέματα υδρογονανθράκων μέχρι το 2040 θα καταστούν σπάνια και υπερβαλλόντως ακριβά. Η μόνη διαφανομένη λύση –και κατά τα γαλλικά πρότυπα– είναι η πυρηνική ενέργεια και πρέπει να αντιμετωπισθεί σοβαρά με εθνική διακομματική συμφωνία. Το επιχείρημα «περί Τουρκίας» δεν είναι αρκετά πειστικό διότι η γείτων έχει ήδη προβλέψει για το έτος 2010 παραγωγή πυρηνικής ενέργειας ύψους 3.66 Εκατ. Τόνων Ισοδυνάμου Πετρελαίου (Μtoe) και για το 2020 παραγωγή 16.46 Μtoe. Έχει ιδιαίτερος μεγάλη σημασία να παρατηρηθεί ότι για το έτος 2020 οι συνολική παραγωγή ενέργειας στη γείτονα προβλέπεται να εγγίσει τα 70.24 Μtoe. Δηλαδή για το 2020 η Τουρκία προβλέπει να παράγει το 25% της συνολικώς παραγομένης ενέργειας της, από πυρηνική σκάση. Για τον σχεδιασμό αυτόν όμως, δεν έλαβε την άδεια της Ελλάδος, εξ' όσον τουλάχιστον γνωρίζουμε!

Με δεδομένες τις γεωπολιτικές ανακατατάξεις οι οποίες είναι ορατές δια γυμνού οφθαλμού, στη Μ. Ανατολή πρέπει να αναφερθούμε και πάλι στα σενάρια περί Κουρδικής Κρατογενέσεως και μάλιστα αυτήν τη φορά μόνο ενός

μικρού Ιρακινού Κουρδιστάν το οποίο θα περιλαμβάνει το Κιρκούκ κατόπιν του προβλεπόμενου από το Ιρακινό Σύνταγμα, του Ιανουαρίου του 2005, δημοψηφίσματος⁴. Σε μια τέτοια περίπτωση, τα εξαιρετικής ποιότητας –και κόστους εξορύξεως \$ USA ενός (1) πετρέλαια του Κιρκούκ (Light Kirkuk) και της Μοσούλης θα δύνανται να διοχετεύονται μέσω του ισραηλινού λιμένος της Χάιφα στον υπόλοιπο βιομηχανικό κόσμο. Και βεβαίως να τροφοδοτούν και το Ισραήλ αλλά και την Ιορδανία. Μια ανάλογη εξέλιξη ελαφρύνει σημαντικά τις τουρκικές πιέσεις επί της Ελλάδος, αφαιρώντας από την Άγκυρα τη χρήση του «ισραηλινού μέσου». Συμπερασματικώς δυνάμεθα να παρατηρήσουμε ότι για συγκεκριμένους, και όχι συναισθηματικούς λόγους οι, πάσης φύσεως, κουρδικές κρατογενέσεις, πέραν της διθνοδικαιικής -και συνεπώς, ηθικής- διαστάσεώς των, εξυπηρετούν την ομαλότητα στην περιοχή⁵, ανατρέποντας διαφαινόμενες και θεωρητικώς υποστηριζόμενες, νεο-οθωμανικές επιδιώξεις της γείτονος και δρομολογώντας, ευρωπαϊκού τύπου, εξελίξεις για την Άγκυρα.

Γ. Απειλές Εθνικής Ασφαλείας.

Στην τάξη των “Απειλών” εντάσσονται οι γεωπολιτικές εκείνες δυναμικές οι οποίες δύνανται να δημιουργήσουν γεωστρατηγικές κρίσεις «θερμών» χαρακτήριστικών.

Αρα σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, θα πρέπει να περιγραφούν κατόπιν γεωπολιτικής αναλύσεως της υπό διαμόρφωσιν ρευστής καταστάσεως, κυρίως στο Σύστημα της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής το οποίο ευρίσκεται υπό καθεστώς πλήρους διαμορφώσεως.

Η παρουσίαση των λοιπών, θα βασισθεί σε δύο σκέλη: α) την Γεωπολιτική Ανάλυση των Δυναμικών του Συστήματος *per se* και β) την Γεωστρατηγική Ανάλυση η οποία καθορίζεται και νοηματοδοτείται από τις εκάστοτε εθνικές οπτικές και βουλήσεις τροποποίησης του προκύψαντος γεωπολιτικού προτύπου.

Γ.1. Γεωπολιτική Ανάλυση του Συστήματος Ευρύτερης Μέσης Ανατολής

Γ.1.1. Δομή Κομβικών Σημείων Ασταθείας του Συστήματος της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής.

Γ.1.2. Κομβικά Σημεία Ασταθείας.

Τα κομβικά σημεία του Υποσυστήματος ιεραρχούνται σε τρία επίπεδα:

- α) σημεία “**Υψηλού Βαθμού Ασταθείας**” όπου εντοπίζονται τρεις κρατικοί δρώντες, το Αφγανιστάν, το Ιράκ, το Ιράν και οι Δυναμική Ασταθείας του Παλαιστινιακού και του Κουρδικού Ζητήματος
- β) σημεία “**Μέσου Βαθμού Ασταθείας**”, όπου εντοπίζονται οι κρατικοί δρώντες της Συρίας και του Λιβάνου και
- γ) σημεία “**Χαμηλού Βαθμού Ασταθείας**”, όπου εντοπίζονται οι κρατικοί δρώντες της Τουρκίας και του Πακιστάν.

Γ.1.3. Δυνάμεις Ασταθείας.

Οι Δυνάμεις Ασταθείας οι οποίες επηρεάζουν τα ανωτέρω γεωσυστήματα των κρατικών δρώντων είναι δύο (2) ειδών:

α) *Κλιματο-περιβαλλοντικές και Φυσικών Πόρων και β) Πολιτικές.* Στις πρώτες περιλαμβάνονται κατ'εξοχήν το ζήτημα των Υδάτων και των Υδρογονανθράκων του εκάστοτε Γεωσυστήματος κρατικών δρώντων και στις δεύτερες το Ισλαμιστικό Κίνημα.

Η συσχέτιση των δύο αυτών δυνάμεων είναι **απόλυτη** και **άμεση**.

Γ.1.4. Γεωμετρία Δράσεως Περιβαλλοντικών και Φυσικών Δυνάμεων Ασταθείας.

Η γεωμετρία δράσεως των περιβαλλοντικών δυνάμεων διευθετείται στους εξής άξονες:

i) στον άξονα **«Υδρογονανθράκων-Υδάτων-Υδρογονανθράκων»:** Κασπίας-Λεκάνης Τίγρητος και Ευφράτου – Ιράκ. Ο άξονας αυτός χαρακτηρίζεται από Υψηλή αστάθεια λόγω των γεωπολιτικών χαρακτηριστικών των συνιστώντων μερών του τα οποία περιλαμβάνουν την ρευστή γεωπολιτικής περιοχή της Κασπίας λόγω των ιρανικών και ρωσικών επιρροών και πιέσεων, την ρευστή περιοχή της Ανατολίας λόγω του Κουρδικού Ζητήματος και την υψηλής γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής ρευστότητας περιοχή του Ιράκ.

ii) στον άξονα **«Υδάτων – Υδάτων»:** Τουρκίας-Συρίας-Λιβάνου-Ισραήλ ο οποίος περιλαμβάνει και πάλιν την Υδατολεκάνη του Τίγρητος και Ευφράτη όπου διαβιεί Κουρδικό εθνικό στοιχείο της τάξεως του 80-100% επί του εντοπίου πληθυσμού, την ασταθή ενδιάμεση περιοχή Συρίας και Λιβάνου και την επίσης ασταθή περιοχή -λόγω του Παλαιστινιακού Ζητήματος και του Συτικού κινήματος του Λιβάνου- του διπόλου Λιβάνου-Ισραήλ. Ο άξονας αυτός, ιδιαιτέρως στο τμήμα του που αφορά τη διαδρομή «Υδατα Τουρκίας - Αποκλειστική Υδροδότηση Ισραήλ» παρουσιάζει ιδιαίτερη στρατηγική σπουδαιότητα και για την Αθήνα λόγω της δυνατότητας χειραγωγήσεως της ισραηλινής οικονομίας και πολιτικής από εξω-ισραηλινά κέντρα.

iii) του άξονος **«Υδρογονανθράκων - Σχεδιαζομένων Αγωγών Διελεύσεως Υδρογονανθράκων - Αγορών»:** Καζαστάν – Τουρκμενιστάν – Αφγανιστάν – Πακιστάν -Ινδικός Ωκεανός. Πρόκειται για άξονα Υψηλής Ασταθείας λόγω ισχυροποιηθέντος του Αφγανικού Ισλαμιστικού Κινήματος αλλά και ολοένα και ισχυροποιουμένου αναλόγου κινήματος στα εδάφη του Πακιστάν

Γ.1.5. Γεωμετρία Δράσεως Πολιτικών Δυνάμεων Ασταθείας.

Η γεωμετρία δράσεως των Πολιτικών Δυνάμεων διευθετείται στους εξής άξονες:

i) Στον άξονα **Ιράν-Τουρκία-Ιράκ-Συρία-Λίβανος.** Ο άξονας αυτός παρουσιάζει ως νέο σημαντικό χαρακτηριστικό την σοβαρή πολιτική ρευστότητα στην Τουρκία σε συνδυασμό με τους νέους ισλαμοπρεπείς γεωστρατηγικούς της προσανατολισμούς (βλ. τις σχετικές θεωρίες του Συμβούλου του Πρωθυπουργού

Ερντογάν, επί θεμάτων Εξωτερικής Πολιτικής, του Καθηγητού κ. Αχμέτ Νταβούτογλου). Επίσης, χαρακτηρίζεται και από την αρνητική προς την Ουάσιγκτον γεωστρατηγική συμπεριφορά της Αγκύρας, στις περιπτώσεις της αγγλο-αμερικανικής επεμβάσεως στο Ιράκ (2003) και τον πρόσφατο πόλεμο Ισραήλ – Χεζμπολά η οποία δυσαρέστησε την Ουάσιγκτον αλλά και την Ιερουσαλήμ. Πιθανή ενίσχυση του Α.Κ.Ρ. με την εκλογή του κ. Ερντογάν στην Προεδρία της Τουρκικής Δημοκρατίας οδηγεί σε δύο υποθέσεις:

α) στην πιθανή πολιτική εκτροπή, «τη φροντίδα» των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων. Στην περίπτωση αυτή οι εσωτερικές επιπτώσεις στην γείτονα δεν είναι εύκολο –ίσως ούτε και ευχάριστο- να προβλεφθούν. Και αυτό διότι οι γειτονικές χώρες, «εξαγωγείς ισλαμιστικού κινήματος» ίσως εξεύρουν πρόσφορο πεδίο αλιεύσεως και στρατολογήσεως οπαδών για την επέκταση του ισλαμιστικού κινήματος στο εσωτερικό της Τουρκίας. Κάτι ανάλογο δεν θα αφήσει ανεπηρέαστο και το Κουρδικό αυτονομιστικό κίνημα το οποίο θα γιγαντωθεί, εκμεταλλευόμενο την απασχόληση των Τουρκικών Μηχανισμών Ασφαλείας με την ισλαμική, αλλά και την λαϊκή, αντίδραση. Άρα η αποσταθεροποίηση στην περιοχή αυτή εμφανίζεται ιδιαίζοντως πιθανή. Σε ανάλογη περίπτωση η εξαγωγή εντάσεως προς το Αιγαίο από πλευράς Τούρκων Στρατηγών, με σκοπό την «εσωτερική εθνική συσπείρωση» είναι επίσης δυνατή και πρέπει να αποτελεί ενδεχόμενο σενάριο για την Ελληνική Εξωτερική Πολιτική και Άμυνα και

β) στην ενίσχυση των συνεργασιών **Τουρκίας-Ιράν-Συρίας** κατά τις προτιρόπες του κ. Νταβούτογλου υπό το κράτος του «κοινού κινδύνου» του Κουρδικού αυτονομιστικού κινήματος ο οποίος και σηματοδοτεί τις αντιλήψεις περί Εθνικής Ασφαλείας και των τριών αυτών κρατών. Αυτή η αντίληψη όμως ωθεί την Άγκυρα προς κατευθύνσεις που δεν ευρίσκουν σύμφωνη την Ουάσιγκτον και το ΝΑΤΟ. Δημιουργείται με τον τρόπο αυτό δύο «κενά στρατηγικής εμπιστοσύνης» στην Νοτιο-Ανατολική Πτέρυγα του ΝΑΤΟ τα οποία, μονοσημάντως πλέον, **οφείλει να καλύψει η χώρα μας άνευ ολιγορίας.**

Το πρώτο αφορά αμέσως τις ΝΑΤΟ-Αμερικανο-τουρκικές σχέσεις και το δεύτερο τις σχέσεις Τουρκίας – Ισραήλ. Το δεύτερο αυτό κενό, πρέπει να καλυφθεί αποτελεσματικά και ταχέως από την Αθήνα για λόγους που άπτονται πρωτίστως με την υπόθεση της αξιοπρεπούς επιλύσεως του Κυπριακού Ζητήματος προς όφελος και των δύο κοινοτήτων της Μεγαλονήσου αλλά και των δυνατοτήτων βελτιώσεως της Ελληνο-Αμερικανο-Ισραηλινής στρατηγικής συνεργασίας.

ii) Ο Άξονας **Αφγανιστάν-Πακιστάν** ο οποίος χαρακτηρίζεται από την ανατρεπτική δραστηριότητα του Διεθνούς Ισλαμιστικού Κινήματος και από το γεγονός ότι το Πακιστάν διαθέτει πυρηνικά όπλα. Μια πιθανή αποσταθεροποίηση του κ. Π. Μουσάραφ θα φέρει στην εξουσία ισλαμιστικό θεοκρατικό καθεστώς εξοπλισμένο με πυρηνικά όπλα. Και ως γνωστόν ο. κ. Μουσάραφ και το καθεστώς του δέχονται ισχυρότατες πιέσεις από εθνοτικο-θηροσκευτικές ομάδες ισλαμιστικών κατευθύνσεων.

Μια τέτοια κατάληξη, θα ενισχύσει ένα στρατοκρατικό καθεστώς στην Άγκυρα, εάν υπάρχει κάτι ανάλογο και δεν έχει αντικατασταθεί από φιλο-ισλαμιστική διαβέρνηση νέο-οθωμανικού προσανατολισμού, και θα την

μετατρέψει σε ισχυρή πυρηνική δύναμη, με σκοπό να λειτουργήσει ως ανάχωμα του Δυτικού Κόσμου έναντι ενός πυρηνικώς εξοπλισθέντος ισλαμιστικού κράτους το οποίο μαζί με το Ιράν θα αναγορευθούν σε απολύτους κυριάρχους της Ευρύτερης μέσης Ανατολής, των ενεργειακών διαδρόμων της αλλά-και κυρίως-των ενεργειακών της αποθεμάτων. Η εξέλιξη αυτή θα είναι άκρως δυσμενής για την χώρα, εάν δεν έχει φροντίσει να βελτιώσει σε όλα τα επίπεδα τις σχέσεις της με το Ισραήλ, το οποίο, όπως φαίνεται απομακρύνεται «σήμερα», και ίσως όχι «αύριο», από την σύγχρονη νέο-οθωμανίζουσα Τουρκία και αναζητά ασφαλή ερείσματα για την επιβίωση και την ασφάλειά του.

Επίσης η χώρα μας θα πρέπει να αναλάβει τάχιιστα σημαντικές πρωτοβουλίες στο Μεσογειακό Διάλογο του ΝΑΤΟ, *πράγμα που η σημερινή ηγεσία του ΥΕΘΑ και του ΓΕΕΘΑ αποδεικνύει ότι έχει πλήρως αντιληφθεί*, αλλά και να δημιουργήσει πολιτικές για Ευρω-Μεσογειακές Πρωτοβουλίες Ασφαλείας στη Ν/Α Μεσόγειο στις οποίες, πάση θυσία **οφείλει** να πρωτοστατεί.

iii) Ο Σιιτικός Άξονας **Ιράν – Λίβανος – Νότιο Ιράκ – Σαουδαραβική Χερσόνησος (Αραβο-Περσικός Κόλπος)**. Ο συγκεκριμένος άξων θα αποτελέσει τον μόνιμο άξονα εξελίξεων αλλά και πιθανών αποσταθεροποιήσεων στην Περιοχή της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής με δυνατές επιπτώσεις στην Ασφάλεια και τις γεωστρατηγικές ισορροπίες στην Ανατολική και Ν/Α Μεσόγειο, άρα αφορούσες ευθέως και τη χώρα μας. Είναι σκόπιμο άλλωστε να εξετάσουμε και τις σχετικές αντιλήψεις του διπόλου της «Ειδικής Σχέσεως» Λονδίνου-Ουάσιγκτον αναφορικά με τις διαμορφούμενες γεωστρατηγικές ισορροπίες και απειλές στην περιοχή της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής. Ας παρουσιάσουμε λοιπόν εν κατακλείδι, τις τέσσερις πτυχές των προφανών ενδιαφερόντων του Διπόλου αυτού:

1) Η πρώτη, και θεμελιώδης, πτυχή αφορά στον κατακερματισμό του συμπλόκου ισχύος του Σιιτικού Συστήματος στη Μέση Ανατολή (Νότιο Ιράκ-Παλαιστίνη/Χαμάς-Λίβανος/Χεζμπολά-Τεχεράνη και Συρία ως συνεργαζόμενος αντι-αμερικανικός πόλος) και φυσικά δεν εξαντλείται μόνο σε ζητήματα «θερμής ασφαλείας» και «τρομοκρατίας».

2) Η δεύτερη πτυχή είναι αυτή, της «ελεγχόμενης» τροφοδοσίας της Κίνας με φυσικό αέριο και πετρέλαιο ιρανικής και ιρακινής προελεύσεως, πράγμα που εάν δεν συμβεί μετατρέπει το Πεκίνο σε ισχυρότατο Νέο Πόλο Διεθνούς Ισχύος, ο οποίος σε συνεργασία με τη Μόσχα αλλά και την Τεχεράνη καταλύουν εις το διηνεκές τον ηγεμονικό μονοπολισμό των Η.Π.Α. και αντιστρέφουν την καμπύλη της αναπτυξιακής και τεχνολογικής προόδου προς όφελός των και εις βάρος των κοινωνικο-πολιτικών κεκτημένων της Ουάσιγκτον σε Εσωτερικό και Διεθνές επίπεδο.

3) Η Τρίτη, κατά σειράν, πτυχή αφορά στην προστασία των πετρομοναρχιών του Περσικού Κόλπου από πιθανή Σιιτική ανατροπή και βεβαίως την αποτροπή του προσπορισμού των κοιτασμάτων των πετρομοναρχιών αυτών από τους «προβολείς ισχύος» του προαναφερθέντος Σιιτικού Συστήματος. Ένα ανάλογο ενδεχόμενο θα συμβάλει στην ταχύτατη μετατροπή του Σιιτικού παράγοντος σε Νέο Πόλο Διεθνούς Ισχύος αλλά και Διεθνούς Ηγεμονίας.

4) Η τέταρτη και περισσότερο εφιαλτική πτυχή δια την οποίαν όμως ουδείς ομιλεί και οι απανταχού διεθνείς παράγοντες και στρατηγικοί αναλυτές «την τοποθετούν κάτω από το χαλί» συνίσταται στην ανατροπή του καθεστώτος του κ. Π. Μουσάραφ στο Πακιστάν. Τονίζω: *στο πυρηνικώς εξοπλισμένο και ισλαμιστικώς δονούμενο Πακιστάν του Στρατηγού Μουσάραφ...*

Σε αυτό το υψηλοτάτου επιπέδου γεωστρατηγικό παίγνιο, ουδείς στην Δύση δύναται να εύχεται την κατίσχυση του Σιιτικού συμπλόκου με τα συνακόλουθά του. Και βεβαίως εδώ εντοπίζεται η βαρύνουσα και σχολαστική μελέτη σημαντικών think tanks γεωστρατηγικού σχεδιασμού της Ουάσιγκτον και της Ιερουσαλήμ σχετικώς: με την ενίσχυση του σεκουλαριστικού χαρακτήρος του Τουρκικού Κράτους και τη δημιουργία ενός επίσης σεκουλαριστικού (κοσμικο-λαϊκού) Κουρδικού Κράτους το οποίο θα ελέγχει τα ύδατα της Μέσης Ανατολής (Τίγρης και Ευφράτης), τις διαδρομές των Κασπιανών πετρελαίων (υπάρχων αγωγός Μπακού-Τσεϊχάν) τα κοιτάσματα και τις διαδρομές των Ιρακινών πετρελαίων είτε μέσω Τουρκίας (υπάρχων αγωγός Κιρκούκ-Μοσούλη-Γιουμουρταλικ) είτε μέσω Ισραήλ (δυνητικός αγωγός Μοσούλη-Κιρκούκ-Ιορδανία-Χάιφα).

Σε ένα ανάλογο με το ως άνω περιγραφέν πλαίσιο, η μη-τριχοτόμηση του Ιράκ, θα δημιουργήσει σαφώς όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για την πολιτική επικράτηση του κυριάρχου, εθνο-θρησκευτικώς, Σιιτικού στοιχείου και θα λειτουργήσει ως προβολεύς ισχύος της Τεχεράνης στην περιοχή του Αραβο-Περσικού Κόλπου με την γνωστή γεωστρατηγική σημασία του, αλλά επίσης και στον Λίβανο. Η εξέλιξη αυτή θα δημιουργήσει μέγα κενό στρατηγικής ασφαλείας για το Ισραήλ το οποίο μοιραίως θα επιδιώξει να προωθήσει την δημιουργία Ανεξαρτήτου Κουρδιστάν ως γεωστρατηγικό αντίβαρο, έρεισμα στρατηγικού βάθους και μοχλό δυνητικών πιέσεων προς το Ιράν αλλά, εάν χρειάζεται, και προς την Συρία ή και την Τουρκία. Προς την τελευταία, μόνο στην περίπτωση κατά την οποία έχοντας επικρατήσει νέο-οθωμανική αντίληψη σε κυβερνητικό επίπεδο, ασκεί στρατηγικές με το Ιράν και τη Συρία σε βαθμό που αυτές να απειλούν την Ισραηλινή εθνική Ασφάλεια και υπόσταση. Και σε μια ανάλογη περίπτωση η Ελλάδα πολλά μπορεί να προσφέρει αλλά και να απολαύσει, από μια στρατηγική σύμπραξη με την Ιερουσαλήμ για την εδραίωση της Ειρήνης και της Ασφαλείας στην περιοχή.

Σε περίπτωση όμως τριχοτομήσεως του Ιράκ η ισραηλινή και αμερικανική πολιτική δεν θα αλλάξει επί της ουσίας. Και αυτό διότι ένα Νέο Μεγάλο Κουρδιστάν θα έχει τα εξής σημαντικότερα γεωστρατηγικά χαρακτηριστικά για το δίπολο «Ειδικής Σχέσεως⁶» - Ισραήλ:

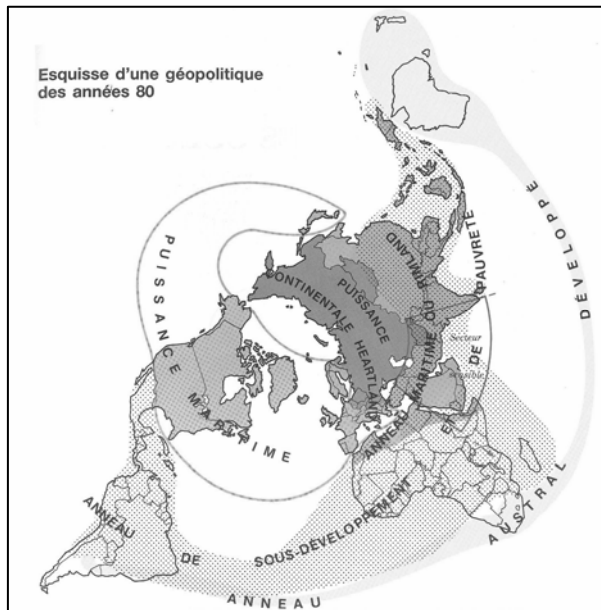
- 1) Δεν ανήκει στον Αραβικό Κόσμο
- 2) Θα είναι φίλα προσκείμενο προς τις Η.Π.Α.
- 3) Θα εξασφαλίζει στα εδάφη της τα σημαντικότερα στρατηγικά αποθέματα για το υποσύστημα της Μ. Ανατολής (Υδατα και Υδρογονάνθρακες)
- 4) Θα ελέγχει τις στρατηγικές οδούς των Κασπιανών αποθεμάτων προς την Ανατολική Μεσόγειο

5) Δεν απειλεί το Ισραήλ, αλλά να δύναται να αποτελέσει προπύργιο της ασφαλείας και της επιβιώσεώς του με αγγλο-αμερικανική σύμπραξη

6) Θα είναι σε θέση να δημιουργήσει εκείνες τις προϋποθέσεις που μπορούν να απειλήσουν, εάν χρειασθεί, με αποσταθεροποίηση εχθρικά καθεστώτα στο ίδιο Υποσύστημα (Συρία, Ιράν) και

7) Θα αποτελέσει στρατιωτική βάση των Η.Π.Α. προστασίας των πετρελαικών αποθεμάτων της Κασπίας και της Μ. Ανατολής, για τον προσεχή και τον παρόντα αιώνα.

Χάρτης 1. Ο «Ασταθής (Sensible) Τομέας» την δεκαετία του '80. Ο «γεωπολιτικός Αρχέτυπος» του «Ημιδακτυλίου της Ασταθείας».

Δ. Συμπεράσματα.

Από την ανωτέρω γεωπολιτική και γεωστρατηγική ανάλυση του πλέγματος των Κινδύνων και των Απειλών στο Γεωσύστημα των κρατικών δρώντων της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής έγινε αισθητή και σαφής η σπουδαιότητα της Ιρακινής Επιχειρήσεως του 2003 και οι πιθανές τροπές της, για τη χώρα μας. Πρέπει, λοιπόν συνοψίζοντας, να επεξηγηθεί το νόημα της όλης αυτής περιπετειάς της Δύσεως (Η.Π.Α.-Αγγλίας-Ισραήλ και Ε.Ε.) στο Ιράκ. Και μάλιστα στην παρούσα συγκυρία όπου η υπόθεση εισέρχεται στην πλέον κρίσιμη φάση της και εμφανώς θα χαρακτηρίσει τις γεωστρατηγικές ανακατατάξεις της προσεχούς εικοσαετίας. Είτε αυτές αφορούν την Οικονομία, είτε την Ασφάλεια είτε την Άμυνα της Χώρας. Και αυτό διότι η εθνική μας εξωτερική πολιτική

πρέπει να είναι ικανή να αναγνώσει και να αξιοποιήσει όλες τις δυνατές ευκαιρίες και προκλήσεις που προκύπτουν, αλλά και θα προκύψουν εις την προσεχή εικοσαετία, ώστε να διαφυλάξει τα συμφέροντά της και συνεπώς να καταστεί ο πλέον φερέγγυος παραγωγός Ασφαλείας και Ειρήνης στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Εκρίθη λοιπόν ως αναγκαία η κατανόηση των ενδιαφερόντων των Πόλων Διεθνούς Ισχύος που έδρασαν στην περίπτωση του Ιράκ αλλά οι διαθλάσεις των ενδιαφερόντων αυτών στα εθνικά συμφέροντα των κρατικών δρώντων στην περιοχή μας. Και βεβαίως, ο σημαντικότερος Πόλος Ισχύος του οποίου η δραστηριότητα υπήρξε καθοριστική στην όλη αυτή επέμβαση είναι το δίπολο της «Ειδικής Σχέσεως» Ουάσιγκτον-Λονδίνου. Στο Χάρτη 1, η περιοχή της Ανατολικής Τουρκίας όπου εντοπίζονται περί τα 18.000.000 Κούρδοι κωροθετείται, από τον γάλλο χαρτογράφο/γεωπολιτικό στον «Ασταθή Τομέα». Άρα, καθίσταται εμφανές ότι το Κουρδικό ζήτημα θεωρείται σοβαρός αποσταθεροποιητικός παράγων.

Στον ίδιο Χάρτη 1, παρατηρούμε ότι το πλέγμα των «Ναυτικών Δυνάμεων», ο Ημιδακτύλιος που φέρει την ένδειξη «Ναυτική Δύναμη/Puissance Maritime» περιλαμβάνει σαφώς και την ελληνική επικράτεια διδάσκοντας τους θέλοντες να διδαχθούν μελετητές την σημασία του Αιγαιακού Αρχιπελάγους, της Κρήτης και της Κύπρου αλλά τη σημασία της οικονομικής, πολιτικής, πολιτισμικής και αμυντικής θωρακίσεως των χώρων αυτών.

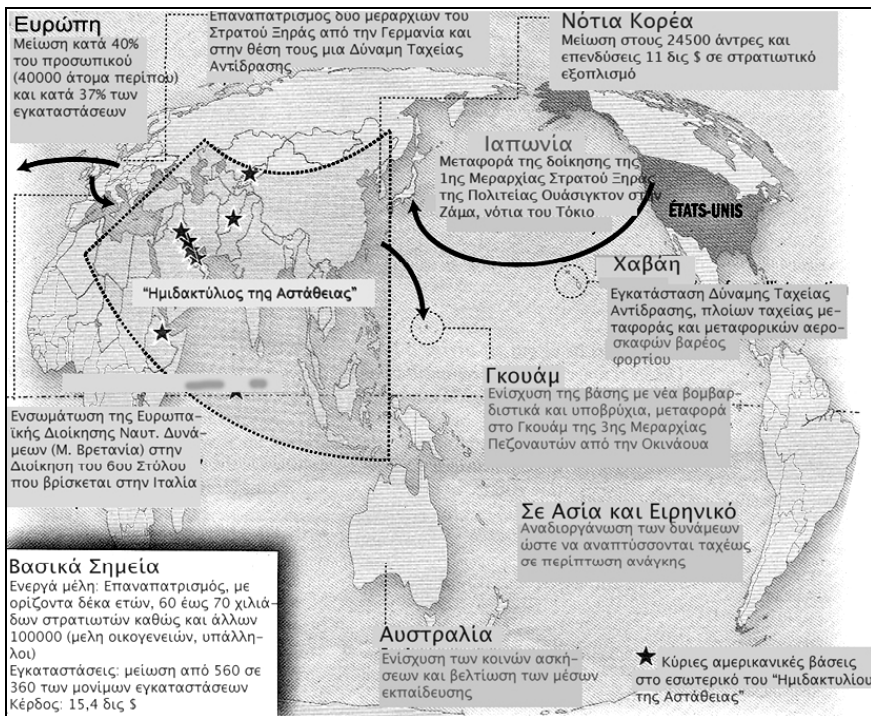
Αυτές οι πιθανές εξελίξεις, αξιολογείται ότι θα επιλύσουν την επί μακρόν μη διευθετηθείσα διεθνοδικαιική εκκρεμότητα των δικαιωμάτων αυτοδιαθέσεως του Κουρδικού έθνους κατά τα πρότυπα της FYROM, της Βοσνίας, της Κροατίας, του Μαυροβουνίου και του Κοσόβου. Επίσης οι ίδιοι αναλυτές θεωρούν ότι θα διευθετηθούν επίσης οριστικά και τα ζητήματα της ασφαλείας του Κράτους του Ισραήλ αλλά και της δημιουργίας βιώσιμου και ελεύθερου Παλαιστινιακού Κράτους δημιουργώντας μακρά περίοδο ειρήνης, ευημερίας και σταθερότητας στην Ευρύτερη Μ. Ανατολή. Και η Ευρύτερη Μ. Ανατολή είναι εκείνη η οποία αποτελεί το επίκεντρο του «*Τομέα Ασταθείας/Secteur Sensible*» της ψυχροπολεμικής δεκαετίας του 1980 (βλ. Χάρτη 1) ο οποίος σήμερα εξελισσόμενος μετατρέπεται σε «*Ημιδακτύλιο της Ασταθείας*» (βλ. Χάρτη 2) και αποτελεί και το σημαντικότερο ζήτημα Διεθνούς Ασφαλείας και Ειρήνης όπως γίνεται αντιληπτό από την σημερινή διεθνή κοινότητα.

Παρατηρώντας τους Χάρτες 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι το γεωπολιτικό Σύστημα της δεκαετίας του '80 που παρουσιάζεται ως ο «*Secteur Sensible/Ασταθής Τομέας*» του εξελιγμένου υποδείγματος του N. Spykman, του Χάρτη 1, παραμένει στο επίκεντρο του συγχρόνου Γεωπολιτικού Συστήματος το οποίο παρουσιάζεται ως «*Ημιδακτύλιος της Ασταθείας*» όπως αυτός εμφανίζεται στο Χάρτη 2. Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να ισχυρισθούμε ότι ο «*Τομέας Ασταθείας*» της ψυχροπολεμικής δεκαετίας του '80 αποτελεί την “αρχετυπική δομή” του «*Ημιδακτυλίου της Ασταθείας*» όπως αυτός παρουσιάζεται στο Χάρτη 2 και γίνεται αντιληπτός από τη σύγχρονη “διεθνή κοινότητα” και η οποία παραμένει απολύτως σταθερή, ως “αρχετυπική”. Το γεγονός αυτό του γεωπολιτικού αρχετυπισμού αποδεικνύεται και από την ιστορική παρατήρηση η οποία εμφανίζει τις σημαντικότερες “θερμές ρήξεις” που ακολούθησαν τις δεκαετίες του '80 και του '90-2000 να εντοπίζονται στο “κοινό γεωγραφικό

σύνολο”, χωρικός αντιληπτό, των δύο ανωτέρω περιγραφέντων Γεωπολιτικών Συστημάτων

Σαφέστερα: την δεκαετία του '80 καταγράφουμε τον Πόλεμο Ιράν-Ιράκ (1979-1989) και τη Σοβιετική επέμβαση στο Αφγανιστάν (1979-1989) ενώ κατά τις δεκαετίες 1990 και 2000 καταγράφουμε στο εσωτερικό των ιδίων αυτών Γεωπολιτικών Συστημάτων την: Πρώτη (αμερικανική) επέμβαση στο Ιράκ (1991), την Αμερικανική επέμβαση στο Αφγανιστάν (2001) και την Δεύτερη (Αμερικανο-αγγλική) επέμβαση στο Ιράκ (2003). Από τη μελέτη των Χαρτών 1 και 2 προκύπτει επίσης ότι το Δίπολο Πακιστάν-Αφγανιστάν δικαιώνει την τοποθέτησή του στον «Τομέα Ασταθείας» και για έναν σημαντικό λόγο σχετικό με τη διέλευση των τουρκμενικών υδρογονοανθράκων (Φυσικό αέριο από το Τουρκμενιστάν) προς τον Ινδικό Ωκεανό για τις τεράστιες αγορές της Ινδίας. Η συντομότερη και οικονομικότερη οδός αλλά και, ασφαλώς, μη διερχομένη από ρωσικά εδάφη.

Χάρτης 2. Ο Ημιδακτύλιος της Ασταθείας και οι μετακινήσεις των αμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων ως προς αυτόν.

Πηγή: α) “Nihon Keizai Shibun” (αναδημοσίευση «Καθημερινή»).

Δ.1. Κατακλείδα.

Οι κίνδυνοι οι προερχόμενοι από εστίες των ανωτέρω τύπων είναι αναμενόμενοι και θα εκδηλωθούν την προσεχή εικοσαετία. Καθήκον της Χώρας είναι να έχει

την κατάλληλη προετοιμασία σε Υποδομές, Τεχνογνωσία και Ανθρώπινους πόρους υψηλής εκπαίδευσης.

Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η στρατηγικού επιπέδου αντιμετώπιση του φαινομένου. Συνεπώς επιβάλλεται η δημιουργία **Οργάνου Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση των Ασυμμέτρων Απειλών** το οποίο θα επιτρέπει στις κρατικές Αρχές να διαθέτουν και να χρησιμοποιούν μια θεσμική και υλικά υποστηριζόμενη δυνατότητα Συλλογής, Επεξεργασίας, Αναλύσεως, Εκτιμήσεως και Αξιοποιήσεως των σχετικών πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο και να επιτυγχάνει το μέγιστο βαθμό συνεργασίας των πολιτικών και οικονομικών κρατικών φορέων και συντελεστών με σκοπό να προσφέρει την κατάλληλη τεχνική υποστήριξη στην πολιτική ηγεσία της χώρας με απαιτήσεις στρατηγικού σχεδιασμού. Με άλλους λόγους ενός Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας υπό την Προεδρία του Πρωθυπουργού της Χώρας και την έγκριση της όλης Δομής και Λειτουργίας του από την Βουλή των Ελλήνων. Ένα τέτοιο όργανο που θα προβλέπει επίσης και την διασφάλιση της **Θεσμικής Μνήμης της Πολιτείας** για όλα τα ζητήματα Εθνικής Ασφαλείας που την απασχόλησαν στο Παρελθόν, την απασχολούν στο Παρόν και θα την απασχολήσουν στο Μέλλον.

Σημειώσεις

---

¹ Βλ. και Ι. Θ. Μάζης, Γεωπολιτική Προσέγγιση για ένα Νέο Ελληνικό Αμυντικό Δόγμα, Παπαζήσης / Geolab, Αθήνα 2006, σ.σ.: 121-122.

² Βλ. Ι.Θ. Μάζης, Γεωπολιτική των Υδάτων στη Μ. Ανατολή: Αραβικές Χώρες, Ισραήλ, Τουρκία, 1^η έκδ. Τροχαλία, 1996, 2^η έκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 2001, σ.: 45.

³ Βλ. *ibid.*, υποσημείωση 12.

⁴ Σ.Σ.: Το οποίο προσπαθούν να αποτρέψουν οι Τούρκοι Στρατηγοί δια των πανταχόθεν, εσχάτως, εκτοξευομένων απειλών τους.

⁵ Σ.Σ.: βλ. και σχετικές δηλώσεις Μαρτίου 2007 του Στρατηγού Εβρέν, π. Α/ΓΕΕΘΑ και ηγέτου του πραξικοπήματος της 12^{ης} Σεπτεμβρίου 1980 όπου και λειτούργησε ως Αρχηγός του Τουρκικού κράτους. Μετά από την παραμονή του για δύο χρόνια στην ηγεσία της τουρκικής στρατιωτικής κυβερνήσεως και την ψήφιση νέου Συντάγματος δια δημοψηφίσματος ο Kenan Evren κατέστη ο 7ος Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας το 1982. Απεχώρησε την 9^η Νοεμβρίου 1989 και τον διαδέχθη ο Τουργκούτ Οζάλ.

⁶ Σ.Σ.: Δηλ. Ουάσιγκτον-Λονδίνου.